

Edunvalvontavaltuus ja edunvalvonta

Digi- ja väestötietovirasto

Edunvalvontavaltuus

- Ensisijainen Holhustoimesta annetun lain edunvalvojan määräämiseen nähden
- Edunvalvontavaltuutuksella henkilö voi itse etukäteen järjestää asioidensa hoidon sen varalta, että hän myöhemmin tulee kykenemättömäksi hoitamaan niitä esimerkiksi sairauden vuoksi.
- Valtakirjan laatimisessa on hyvä pyytää oikeudellista apua esim. oikeusaputoimistosta tai asianajajalta.

Edunvalvontavaltakirjan muotosäännökset

Valtakirjasta tulee ilmetä ainakin seuraavat tiedot:

- valtuuttamistarkoitus
- asiat, joissa valtuutettu oikeutetaan edustamaan valtuuttajaa
 - ✓ valtuutus voi koskea esim. omaisuuden hoitoa ja muita taloudellisia asioita sekä valtuuttajaa itseään koskevia asioita.
- valtuuttaja ja valtuutettu
- maininta, jonka mukaan valtuutus tulee voimaan siinä tapauksessa, että valtuuttaja tulee sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi kykenemättömäksi huolehtimaan asioistaan.

- valtakirjan tulee olla kirjallinen
- Kahden esteettömän todistajan on oltava samanaikaisesti läsnä, kun valtuuttaja allekirjoittaa valtakirjan. Todistajat todistavat valtakirjan allekirjoituksellaan.
- Lähiomainen ei voi toimia todistajana.
- Lääkärintodistuksen liittäminen valtakirjaan on suositeltavaa, jos valtuuttaja on hyvin iäkäs tai hänen henkiset kykynsä ovat valtakirjan tekohetkellä jonkin verran alentuneet.
- Valtakirjan voi peruuttaa ja sitä voi muuttaa.
- Allekirjoitettu valtakirja luovutetaan valtuutetun haltuun.

Edunvalvontavaltuutuksen vahvistaminen

- Valtuutus astuu voimaan, kun se vahvistetaan digi- ja väestötietovirastossa
- Valtuutetun tulee hakea valtuutuksen vahvistamista, kun valtuuttaja tulee kykenemättömäksi hoitamaan asioitaan
- Valtuutetun tulee esittää tuolloin digi- ja väestötietovirastolle:
 - hakemus
 - alkuperäinen valtakirja
 - lääkärinlausunto siitä, että valtuuttaja on tullut kykenemättömäksi hoitamaan asioita, joita valtuutus koskee (valtuutetulla on oikeus saada lausunto valtuuttajasta)

Valtuutetun valvonta digi- ja väestötietovirastossa

- Valtuutetun on annettava digi- ja väestötietovirastolle omaisuusluettelo.
- Vuositilivelvollisuus vain, jos siitä on valtuutuksessa mainittu.
- Digi- ja väestötietovirasto voi pyytää valtuutetulta tilin, jos siihen on syytä.

Laki holhustoimesta, edunvalvonnan tarkoitus

- Valvoa sellaisen henkilön etua ja oikeutta, joka ei voi itse huolehtia asioistaan
 - vajaavaltaisuuden
 - sairauden,
 - poissaolon tai
 - muun syyn vuoksi.
- Koskee pääasiassa taloudellisten asioiden hoitoa

Keskeiset käsitteet

- **päämies:** henkilö, jonka asioita hoidetaan
- **edunvalvoja:** tehtävään määrätty asioiden hoitaja
- **yleinen edunvalvoja:** edunvalvontatoimiston virkamies, joka hoitaa edunvalvontatehtäviä
- **yksityinen edunvalvoja:** tehtävään suostunut, siihen sopiva ja kykenevä henkilö
- **holhousviranomainen:** digi- ja väestötietovirasto
- **holhousasioiden rekisteri:** julkinen rekisteri edunvalvonnassa olevista henkilöistä

Edunvalvojan määrämisen edellytykset

- ✓ Edellyttää **3 kriteerin** täyttymistä
 - 1) täysi-ikäinen on sairauden, henkisen toiminnan häiriintymisen, heikentyneen terveydentilan tai muun vastaavan syyn vuoksi on kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista **JA**
 - 2) hänen asiansa vaativat hoitoa **JA**
 - 3) asiat eivät tule asianmukaisesti hoidetuiksi muulla tavoin

- ✓ Kaikkien edellytysten tulee täytyä yhtä aikaa
- ✓ Edunvalvoja voidaan määrätä, jos se henkilö, jonka etua olisi valvottava, **ei tätä vastusta.**
- ✓ Jos henkilö vastustaa, edunvalvoja voidaan kuitenkin määrätä, jos vastustamiselle ei hänen tilansa ja edunvalvonnan tarve huomioon ottaen ole riittävää aiheutta.

Asian vireille laittaminen

Digi- ja väestötietovirasto selvittää **hakemuksen** tai **ilmoituksen** perusteella, tarvitseeko henkilö edunvalvontaa.

1. Henkilö itse hakijana

- omakätisesti allekirjoitettu hakemus maistraattiin
- liitteeksi lääkärinlausunto
- liitteeksi edunvalvojaksi ehdotetun suostumus, ellei yleinen edunvalvoja
- Digi- ja väestötietovirasto kuulee **henkilökohtaisesti** hakijaa myös aviopuolisoa kuullaan, ellei ilmeisen tarpeetonta

Asian vireille laittaminen

2. Ilmoitus edunvalvonnan tarpeesta olevasta henkilöstä

- ilmoitus tehdään digi- ja väestötietovirastoon
 - vapaamuotoinen tai lomakkeella, lomakkeita saatavissa: www.dvv.fi
- holhousviranomaisen hankkii tarvittavat selvitykset
 - lääkärinlausunto, muut mahdolliset lausunnot, esim. sosiaalitoimesta
 - kuulemiset, tapahtuu kirjallisesti lähettämällä henkilölle lausumapyyntö
 - Vastattava määräajassa, vastaamisessa voidaan käyttää avustajaa
 - edunvalvojan henkilön selvittäminen

Edunvalvonnasta päättäminen

Digi- ja väestötietovirasto tekee päätöksen edunvalvonta-asiassa silloin, kun

- henkilö itse hakee itselleen edunvalvojaa
- hän pyytää tiettyä henkilöä edunvalvojakseen ja
- hän kykenee ymmärtämään asian merkityksen

Käräjäoikeus tekee päätöksen muissa tapauksissa

- Digi- ja väestötietovirasto selvittää ilmoituksen johdosta edunvalvonnan tarpeen ja tekee tarvittaessa hakemuksen käräjäoikeudelle
- Jos edellytykset eivät täyty, asia jätetään digi- ja väestötietovirastossa sillensä ja siitä tiedotetaan ilmoittajaa
- hakijoina käräjäoikeudelle voivat olla:

henkilö itse, hänen edunvalvojansa, puolisonsa, vanhempi tai lapsi, muu läheinen, digi- ja väestötietovirasto

- Muilla hakijatahoilla mahdollisuus tehdä hakemus suoraan käräjäoikeudelle

Käsittely käräjäoikeudessa

- Pääsääntöisesti asia päätetään ns. kansliassa, jolloin käräjäoikeus tekee päätöksensä ilman istuntoa
- Istuntokäsittelyyn mennään, jos asia todetaan riitaiseksi
- Istuntokäsittely jakautuu valmisteluistuntoon ja pääkäsittelyyn. Valmistelussa käydään läpi, mitä haetaan, millä perusteilla haetaan ja miten asianosaiset suhtautuvat hakemukseen ja sen perusteisiin. Lisäksi käydään läpi ne todisteet, mitä hakemuksen perusteiden tueksi aiotaan esittää.
- Kun nämä asiat on valmistelussa selvitetty voidaan siirtyä pääkäsittelyyn, jossa kerrataan hakemuksen perusteet ja esitetään kirjalliset todisteet ja kuullaan todistajia.
- Päämiesehdokasta voidaan kuulla asiassa asianosaisena (ei siis todistajana).
- Todistajien ja asianomaisen kuulemiset nauhoitetaan.
- Lopuksi osapuolet pitävät ns. loppulausunnot, missä pyritään kiteyttämään se, mitä käsittelyssä katsotaan tulleen osoitetuksi

Edunvalvonnan laajuus ja muodot

1. Ns. tavallinen edunvalvonta

- Edunvalvoja edustaa päämiestään **tämän omaisuutta** ja **taloudellisia asioita** koskevissa oikeustoimissa
- Ei estä päämiestä itse vallitsemasta omaa omaisuuttaan tai tekemästä oikeustoimia, eli oikeustoimikelpoisuus säilyy
- Useat päämiehet ovat tosiasiallisesti oikeustoimikelvottomia sairautensa tai vammansa vuoksi.
- Velvollisuus huolehtia hoidon, huolenpidon ja kuntoutuksen järjestämisestä
- Päämiehelle tarpeisiin ja muihin oloihin nähden kohtuulliset käyttövarat

2. Toimintakelpoisuuden rajoittaminen

3. Vajaavaltaisuus

4. Henkilöä koskevat asiat

- Pääsääntöisesti edunvalvonnassa on kysymys päämiehen omaisuuden ja muiden taloudellisten asioiden hoitamisesta
- Edunvalvojan toimivaltaa voidaan erillisellä päätöksellä laajentaa koskemaan päämiehen henkilöä koskeviin asioihin, joiden merkitystä päämies ei kykene ymmärtämään
- Edellyttää aina erillistä tuomioistuimen määräystä
 - esim. asumisen järjestäminen tilanteessa, jossa päämies ei ymmärrä asian merkitystä
- Edunvalvojan päätösvalta on **aina toissijaista**, jos päämies ymmärtää asian, hän päättää
- Ei ulotu korostetusti henkilökohtaisiin asioihin. kuten avioliitto, testamentin tekeminen

Edunvalvojan tehtävät

- Tehtävän hoitaminen päämiehen edun mukaisesti
- Päämiehen kuuleminen tärkeissä asioissa
- Päämiehen tiedonsaantioikeus
- Salassapitovelvollisuus
- Lahjoituskielto
- Järjestää sellainen hoito, huolenpito ja kuntoutus kun on tarpeen
- Tilinpito- ja tilintekovelvollisuus maistraattiin

Digi- ja väestötietoviraston tehtävät

- Edunvalvonnan tarpeen selvittäminen
- Edunvalvonnasta päättäminen
- Hakemuksen tekeminen käräjäoikeudelle tarvittaessa
- Edunvalvojien valvonta:
 - Ennakovalvonta (lupamenettely)
 - Jälkivalvonta: vuositilien tarkastaminen, miten omaisuutta on hoidettu, onko annettu kohtuulliset käyttövarat jne.
 - Kantelut

Lääkärinlausunto holhousviranomaiselle edunvalvojan määräämistä varten

- Digi- ja väestötietovirasto pyytää lääkärinlausuntoa viran puolesta, jos holhousviranomaiseen on tehty ilmoitus edunvalvonnan tarpeesta
- Jos henkilö tekee itse hakemuksen digi- ja väestötietovirastolle edunvalvojan määräämiseksi, hänen on itsensä hankittava lausunto ja toimitettava se digi- ja väestötietovirastolle
- Henkilön omainen voi pyytää lausuntoa edunvalvonnan tarpeesta vain henkilön suostumuksella
- Valtuutettu voi pyytää lausuntoa edunvalvontavaltakirjan vahvistamista varten ilman valtuutetun suostumusta
- Lausuntoa ei tulisi lähettää holhousviranomaiselle ilman selvitystä siitä, kuka on tekemässä ilmoitusta edunvalvonnan tarpeesta

Lääkärinlausunto holhousviranomaiselle edunvalvojan määräämistä varten

- Hoitava lääkäri
- Henkilökohtainen tutkimus
- **Johtopäätökset** lääketieteellisin syin perustellut johtopäätökset siitä, onko tutkittu kykenevä vai kykenemätön valvomaan etuaan taikka huolehtimaan itseään tai varallisuuttaan koskevista asioista ja ovatko hänen varallisuusasemansa, toimeentulonsa tai muut tärkeät etunsa hänen tilansa johdosta vaarassa

Lääkärinlausunto

- **Kannanotto** muun muassa seuraaviin seikkoihin:
 - Kykeneekö tutkittu ymmärtämään edunvalvojan määräämistä koskevan asian merkityksen
 - Voidaanko kuulla ja vastustaako hän edunvalvontaa
 - Onko edunvalvonta tarpeen toistaiseksi vai määräajaksi

Edunvalvontavaltuutuksen ja edunvalvonnan erot

- Edunvalvontavaltuutus on henkilön oma oikeustoimi ja yksin hänen tehtävissään
- Edunvalvontavaltuus tulee voimaan kun digi- ja väestötietovirasto vahvistaa valtakirjan valtuutetun hakemuksesta
- Valtuuttajaa kuullaan, lääkärinlausunto on tarpeen
- Edunvalvonnasta digi- ja väestötietovirasto voi päättää, mutta vain päämiehen omasta hakemuksesta
- Digi- ja väestötietovirasto ratkaisee oman selvityksensä jälkeen, onko tarpeen hakea edunvalvontaa käräjäoikeudelta
- Käräjäoikeus päättää edunvalvonnasta aina kun kyse ei ole henkilön omasta hakemuksesta

Lisätietoja:
dvv.fi

Kiitos!

